

[Aage Frandsen]

afvandring fra land til by bl.a. som følge af affolkningen af landbruget.

Men det er ikke hele forklaringen på udviklingen, for afvandringen fra land til by skete jo i 1950'erne og i 1960'erne, hvorimod omdannelsen af landsbyer til sovebyer især har taget fart de seneste 10-15 år. F.eks. har næsten 600 landsbyer mistet deres nærbutik inden for den sidste halve snes år.

Det er udviklingen, siger man. Men udviklingen er jo ikke noget givet – noget næsten naturbestemt. Vi skal ikke være så deterministiske, at vi fraskriver os muligheden for at påvirke udviklingen og dermed fralægger os ansvaret for, hvordan samfundet skal udvikle sig. Det er i virkeligheden en ansvarsforflygtigelse, hvis man gør det og giver udviklingen skylden.

Lukningen af de mange nærbutikker har også været en del af en økonomisk bestemt udvikling, men ikke nødvendigvis en fornuftig del. Og den har ikke altid været i overensstemmelse med befolkningens behov. Nærbutikkerne var jo også andet end bare et sted, hvor man købte dagligvarer; det var også det sted, hvor man mødtes.

Lukningen af landsbyskoler var også en del af en nødvendig udvikling, fordi der blev færre børn på landet, og på grund af nye skolelove, men jeg tvivler på, at kommunerne har tænkt alle omkostningerne igennem i forbindelse med skolenedlæggelser. Mon ikke de glemte, at skolerne også var andet end et sted, hvor der blev undervist – at det var et sted, der var grundlag for et kulturelt fællesskab?

SF mener fortsat, at det både ud fra en demokratisk og en landsbypolitisk vinkel var forkert, da Folketinget med alle partier undtagen SF i 1988 afskaffede vælgernes mulighed for ved folkeafstemning at udskyde skolenedlæggelser.

Efter SF's opfattelse har Folketinget og kommunalbestyrelser i alt for høj grad ladet den økonomisk bestemte udvikling råde – om man vil: de frie markeds kræfter.

Der har ikke været gjort tilstrækkeligt for at få en vis befolkningstilvækst i landsbyerne. Tværtimod har vi gennem forskellige regler, ordninger, skabt hindringer for, at en sådan udvikling i form af boligbyggeri kunne finde sted – og jeg siger vi, for jeg tror, at alle partier har et medansvar for, at man ikke kom i gang i tide.

Og nu ser vi, at kreditforeninger fører deres egen antilandsbypolitik ved at stille særlige krav ved belåning i første omgang for småøer og nu efterhånden også i landdistrikter.

Der burde nok også tidligere være gjort noget for, at håndværksvirksomheder og småindustri kunne etablere sig, men selvfølgelig under klar hensyntagen til miljøet. Etableringen af varehuse, store supermarkeder og discountforretninger har i høj grad medvirket til lukningen af mange Brugser og købmandsforretninger i landdistrikterne.

Men den økonomisk bestemte udvikling er ikke en naturlov, som vi politisk ikke kan gøre noget ved. Vi kunne i højere grad være med til at forme udviklingen, og i den forbindelse vil vi pege på, at man godt kunne give en besked direkte støtte til nærbutikkerne. Efter SF's opfattelse kan det være en offentlig opgave at sikre nærbutikkernes overlevelse i landsbyer, bl.a. fordi der kan være en samfundsøkonomisk gevinst heri, for det første fordi man sparer transportomkostninger, for det andet fordi landsbyer kunne sikre noget af det netværk, som vi i dag betaler professionelle for at udføre.

I det hele taget er den centralisering og effektivisering, som også har ramt landsbyerne de seneste årtier, præget af manglende hensyn til de enkelte mennesker og ikke mindst vore gamle i landsbyerne. Og selv om de negative følgevirkninger af centralisering allerede har været mange, fortsætter vi jo i samme spor. Landposten har mange steder fungeret som en del af det nære miljøes kontaktnet, en del af netværket. Det er der ikke ret megen plads til længere på grund af postvæsenets rationalisering og effektivisering.

Det er selvfølgelig primært de mennesker, der bor i landsbyerne, der har interesse i, at så mange landsbyer som muligt overlever som fællesskaber og nærmiljøer. Men det er også i hele samfundets interesse. Det er måske nok lige nu urealistisk at tænke på, at landsbyer skulle genetableres som tidligere tiders landsbyer. Men en forudsætning for, at landsbyen kunne fungere blot nogenlunde som et levende fællesskab, er, at der er noget naturligt at samles om. Og det mest nærliggende efter vores opfattelse er dagligvarebutikken, hvor man kunne kombinere dette i en slags landsbybutik, hvor der både var dagligvarer, bibliotek, postbetjening og samlingshus.